

FILM FÖR LUST OCH LÄRANDE

Förord 4

Filmens roll i förskola och skola 9

Film och medier lyfts fram 9

Samverkan mellan elever och lärare 10

Att se och uppleva film 13

Att förstå filmens språk 14

Att göra film 14

Samsyn i kommunen kring mediefrågorna 15

Film och medier i kursplanerna för grundskolan 19

Glädje att skapa och lust att fortsätta lära 21

Film jämförs med litteratur och teater 21

Ett vidgat textbegrepp 23

Att kritiskt granska och värdera mediebudskap 25

Medierna och samhället 26

Bildens roll i lärandet 27

Populärkulturens roll 28

Läs mer 29

Skolverket 34

Skolverket lokalt 36

Svenska Filminstitutet 38

Regionala resurscentrum för film och video 40

Regionala pedagogiska utvecklingscentrum 44

Förord

Film och medier präglar i dag vårt samhälle och våra vardagsliv. Skolan har ett tydligt ansvar att ge barn och ungdomar förutsättningar att bli delaktiga i mediesamhället. Att medborgarna kan använda olika medier och har kunskap om mediernas roll i samhället är en fråga om yttrandefrihet och en förutsättning för demokrati. Därför är arbetet med film och medier en viktig uppgift i förskola och skola.

Mediesamhället består av många delar: tidningar, tidskrifter och böcker, radio och tv, film och video, cd-skivor och Internet. Det är inte möjligt att behandla alla olika delar i detta material. Den här skriften handlar främst om film och filmskapande i skolan, även om den också berör medier mer generellt.

I de reviderade kursplanerna för grundskolan, som gäller från höstterminen 2000, har film lyfts fram på ett tydligare sätt än tidigare. Film ska finnas i skolan som en källa till kunskap, som ett verktyg för elevernas eget skapande och som konst-

form. I många av landets skolor bedrivs en växande verksamhet med film och filmskapande. Skolverket och Svenska Filminstitutet vill stödja den utvecklingen och anser det angeläget att skapa en bred samverkan för att stärka filmens plats i undervisningen.

Den här skriften vill visa varför film är en viktig del i utbildningen och informera om var lärare, skolledare och andra som vill främja verksamheten med film och medier i förskola och skola kan hämta stöd och inspiration för det fortsatta arbetet.

Arbetet med film och medier ska finnas med under hela utbildningen, från förskolan till gymnasieskolan. Den här skriften knyter dock främst an till förskolan och grundskolan.

Mats Ekholm
GENERALDIREKTÖR
SKOLVERKET

Åse Kleveland
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR
SVENSKA FILMINSTITUTET

Filmens roll i förskola och skola

I förskolans och grundskolans uppdrag ingår att barn och ungdomar ska få uppleva och utveckla kreativt skapande i olika uttrycksformer. Både förskolan och grundskolan har till uppgift att integrera arbete med medier.

I läroplanen för förskolan (Lpfö 98) betonas leken och det lustfyllda lärandets olika former för att stimulera fantasi, inlevelse, kommunikation och symboliskt tänkande och förmåga att samarbeta och lösa problem. Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer ingår i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Redan förskolan har, enligt läroplanen, ett uppdrag att arbeta med multimedia och informationsteknik.

I läroplanen för grundskolan (Lpo 94) anges att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola ”har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud”, ”kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många olika uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans” samt ”har kunskaper om medier och deras roll”.

FILM OCH MEDIER LYFTS FRAM

Sedan 1 juli 2000 gäller reviderade kursplaner för grundskolan. Dessa uttrycker på ett tydligare sätt än tidigare skolans ansvar för kreativa uttrycksformer samtidigt som de utvecklar läroplanens mål kring arbetet med film och medier. I *Grundskolans kursplaner och betygskriterier 2000*

framgår att bild, svenska och samhällsorienterande ämnen har ett särskilt ansvar för att ge eleverna möjligheter att fördjupa sina kunskaper och för att utveckla elevernas färdigheter vad gäller film och medier. Film som gestaltungsform och som kunskapskälla ska dock inte begränsas till vissa skolämnen. Att arbeta med film i skolan stimulerar i hög grad till samverkan mellan ämnen och ämnesgrupper.

Skolorna är fria att själva bestämma hur utbildningen organiseras och genomförs. Kommunerna har ansvar för att skolorna ges möjligheter att genomföra utbildningen så att målen i läroplaner och kursplaner kan nås. Markeringarna av film och medier i de reviderade kursplanerna bör leda till att arbetet med film och medier blir synligt i planeringen av den pedagogiska verksamheten i skolan och att film och medier skrivs fram i kommunens skolplan och i skolornas lokala arbetsplaner.

SAMVERKAN MELLAN ELEVER OCH LÄRARE

Filmen är en av de kulturyttringar som särskilt attraherar barn och ungdomar. Att arbeta med film ger eleverna möjligheter att uttrycka sig på andra sätt än genom att skriva och tala. Arbeta med film i förskolor och skolor öppnar också för samarbete och träning i demokratiska arbetsformer.

För läraren gäller det att utgå från elevernas förutsättningar och behov, deras filmintresse och medieerfarenheter. Det kan handla om att tillsammans med eleverna engagera sig i en filmupplevelse för att gemensamt utforska vad filmberättelsen har att säga och hur filmen är uppbyggd. Det kan också handla om att stödja och stimulera elevernas eget filmskapande. Många elever utvecklar snabbt en förmåga att använda kameror och redigeringsutrustningar och rollen som lärare blir ofta att fungera som kreativ diskussionspartner och rådgivare.

Att arbeta med film, medier och andra estetiska gestaltungsformer är ett sätt att lyfta fram andra aspekter av berättarkonsten än vad som rymts i det talade och skrivna ordet. Lärare och elever konfronteras med frågor kring hur dramaturgi och estetik kan användas för att presentera ett innehåll eller ett budskap på ett fängslande sätt. Skolarbetet berör då alla sinnen, skapar engagemang och lust till lärande.

ATT SE OCH UPPLEVA FILM

En gemensam filmupplevelse kan vara en utmärkt utgångspunkt för samtal och reflexion kring livsfrågor. I spelfilmens form är det ofta lätt att se och förstå mänskliga beteenden och mänskliga dilemman. En dokumentärfilm kan ge nya perspektiv på personer, platser och företeelser. Film kan levandegöra det förflutna, spegla vår samtid och skapa identifikation med människor i olika länder, kulturer och livssituationer.

Att se en film tillsammans är ett sätt att väcka elevernas nyfikenhet och ge impulser till fortsatt kunskapssökande. Att se film på skoltid är också ett sätt att låta eleverna möta en bred och varierad filmrepertoar som de kanske inte skulle hitta till på egen hand.

Det är viktigt att komma ihåg att även små barn är stora konsumenter av rörliga bilder på tv och video. Förskolor och skolor har ett ansvar också för att de yngsta barnen får se film och prata om vad de sett så att de når en djupare förståelse både av innehållet och av filmen som medium.

De allra flesta människor möter idag rörliga bilder genom tv och video. Att låta barn och ungdomar se film på biograf är ett sätt att låta dem bli delaktiga i samhällets kulturliv, jämförbart med att låta dem få besöka museer, teatrar och konserter. Många kommuner bedriver idag verksamhet med skolbio som lärare och elever planerar tillsammans.

ATT FÖRSTÅ FILMENS SPRÅK

Tv, video och Internet har på ett genomgripande sätt förändrat samhället. Det råder inte längre brist på information som i början av förra seklet, då det gällde att samla vetandet i särskilda läroböcker. I dag handlar det framför allt om att kunna ge eleverna verktyg att hantera sina medieerfarenheter, att sovra bland all information och att skapa ett kritiskt förhållnings-sätt till vad de ser och hör.

De filmer och medieprodukter som används i skolans pedagogiska verksamhet måste granskas och analyseras av elever och lärare tillsammans, precis som litterära verk granskas och analyseras. Skolans arbete med att förstå och tolka mediernas språk ska ge kunskaper om de mekanismer, värderingar och ekonomiska krafter som styr medieutbudet. Det handlar om varje elevs rättighet att vidga sin kunskap om omvärlden och att själv kunna utnyttja sina möjligheter som samhällsmedborgare.

ATT GÖRA FILM

Det egna filmskapandet ger elever möjligheter att uttrycka sig och gestalta sina tankar och känslor. Genom att göra egna filmer och reportage på video lär sig eleverna att söka upp och kritiskt pröva information samtidigt som de undersöker och beskriver sin omvärld.

Att kameror och redigeringsutrustning är lätt tillgängliga är avgörande för att arbetet med film och medier ska kunna integreras i det dagliga arbetet. Tidigare har många kommuner inrättat särskilda medieverkstäder och animationsverkstäder där barn och ungdomar själva kan göra film på video. I takt med att videotekniken blivit enklare och billigare har förskolor och skolor i allt större utsträckning skaffat egen utrustning.

Arbetet med en film- eller videoproduktion är en kollektiv och kreativ process som ofta innebär samverkan mellan elever och uppmuntrar till problemlösning i grupp. Under de olika faserna i arbetet med planering, inspelning och redigering är det möjligt för elever med skilda talanger och intressen att vid olika tillfällen inta framträdande roller i gruppen.

Att som elev få delta i arbetet med att göra film, att få uttrycka sig med rörliga bilder, är en demokratisk rättighet och ett led i yttrandefriheten. Elevernas filmskapande får en fördjupad betydelse om filmerna också når ut till en bredare publik än de egna klasskamraterna, till exempel genom att filmerna visas vid en kommunal videofilmfestival eller om filmerna kan erbjudas sändningstid i lokal-tv. Möjligheten att få kommunicera med en publik ger mening åt det egna skapandet.

SAMSYN I KOMMUNEN KRING MEDIEFRÅGORNA

Skolan har blivit en arena för stora satsningar på medier och IT. Ibland har tekniken på ett ensidigt sätt kommit att stå i fokus på bekostnad av innehållet. För skolan är det angeläget att fördjupa diskussionen om mediernas roll i skolarbetet, om den pedagogiska inriktningen, om elevernas delaktighet och om det ökade behovet av kritisk reflektion.

Allt fler kommuner ser betydelsen av att skapa en samsyn kring arbetet med film och medier i skolan. Dessa frågor blir särskilt viktiga när man ska utarbeta en handlingsplan för det mediepedagogiska arbetet i kommunens skolor eller ta fram planer för lärarnas kompetensutveckling.

Film och medier i kursplanerna för grundskolan

Läroplaner och kursplaner ska ligga till grund för planeringen av skolans verksamhet. I läroplanen har regering och riksdag angett den värdegrund skolan ska vila på och de mål och riktlinjer som ska gälla för arbetet i skolan. I kursplanerna anges dels vilka mål som undervisningen i varje ämne ska sträva mot, dels vilka mål eleven ska ha uppnått efter det femte respektive det nionde skolåret.

Kursplanerna beskriver varje ämnes syfte och roll i utbildningen. Ämnets karaktär och uppbyggnad definieras utifrån ämnets kärna och specifika egenskaper. Väsentliga perspektiv i ämnet lyfts fram. Kursplanerna är utformade för att klargöra vad alla elever bör lära sig och samtidigt lämna stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och arbetsmetod.

Uppdelningen i ämnen är ett sätt att organisera utbildningens innehåll men avsikten är inte att skapa gränser mellan dem. Kursplanerna utgör grunden för planeringen av arbetet i olika ämnen och för samverkan mellan ämnena. Samverkan mellan ämnen är nödvändig för att möjliggöra en allsidig och meningsfull kunskapsutveckling i enlighet med läroplanens mål och riktlinjer.

Skolverket har på regeringens uppdrag reviderat kursplaner och betygskriterier för grundskolan. I samband med detta har arbetet med film och medier lyfts fram i ämnena bild, samhällskunskap och svenska. I ett särskilt dokument, *Kommentarer till grundskolans kursplaner och betygskriterier 2000*, har Skolverket redovisat sina tankar bakom revideringsarbetet, vilka generella förändringar som gjorts samt gett kommentarer till innehållet i kursplanerna för de olika ämnena.

Gemensamt för alla ämnen i grundskolan är att de skall förmedla glädje att skapa och lust att fortsätta lära. I undervisningen skall eleverna få utveckla förmågan att dra slutsatser och generalisera samt förklara och argumentera för sitt tänkande och sina slutsatser. Med utgångspunkt i egna erfarenheter och frågor kan eleven utveckla ett gott omdöme och få känsla för vad som är väsentligt.

GLÄDJE ATT SKAPA OCH LUST ATT FORTSÄTTA LÄRA

Att lära ska vara en lustfylld och skapande process. Denna tanke genom-syrar grundskolans reviderade kursplaner. De innehåller en uppmaning till skolledare och lärare att ytterligare öppna möjligheter för ämnesövergrip-ande arbete, för kreativa arbetssätt och för att göra arbetet intressant och spännande för eleverna.

FILM JÄMSTÄLLS MED LITTERATUR OCH TEATER

Skolans arbete med film och medier har framför allt fått genomslag i kurs-planen för ämnet svenska där flera avsnitt omfattar film. I det inledande avsnittet "Ämnets syfte och roll i utbildningen" jämföras film med skön-litteratur och teater:

Utbildningen i ämnet svenska syftar till att ge eleverna möjligheter att använda och utveckla sin förmåga att tala, lyssna, se, läsa och skriva samt att uppleva och lära av skönlitteratur, film och teater.

Språkförmågan har stor betydelse för allt arbete i skolan och för elever-nas fortsatta liv och verksamhet. Det är därför ett av skolans viktigaste uppdrag att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling.

Ämnet skall ge läs-, film- och teaterupplevelser och tillfällen att utbyta erfarenheter kring dessa.

I presentationen av svenskämnetns karaktär och uppbyggnad finns ett av-snitt med underrubriken "Skönlitteratur, film och teater". Elevernas rätt till kulturupplevelser, till skönlitteratur, film och teater skrivs fram liksom en motivering till varför det är så viktigt för barn och ungdomar att få ta del av dessa kulturyttringar:

Skönlitteraturen, filmen och teatern öppnar nya världar och förmedlar erfarenheter och upplevelser av spänning, humor, tragik och glädje. Skönlitteratur, film och teater hjälper människan att förstå sig själv och världen och bidrar till att forma identiteten. Skönlitteratur, film och teater ger möjligheter till empati och förståelse för andra och för det som är annorlunda och för omprövning av värderingar och attityder. Därigenom kan motbilder formas till exempelvis rasism, extremism, stereotypa könsroller och odemokratiska förhållanden. När ungdomar möter skönlitteratur, film och teater innebär det också möjligheter för dem att tillägna sig litterära mönster och förebilder.

ETT VIDGAT TEXTBEGREPP

Genom språket blir kunskap synlig och hanterbar. Detta gäller alla språkliga uttryck. Lärande kan ske genom muntlig förmedling eller via texter men också genom olika estetiska uttrycksformer som bild, drama, dans och musik. Dessa språk öppnar många olika vägar till kunskap och kommunikation. I ett mångkulturellt, dynamiskt och socialt rikt samhälle behövs flera språkliga former. De olika uttrycksformerna utvecklar vårt tänkande och vår kreativitet, de berikar vår personliga och kulturella identitet och våra relationer till andra. Kursplanen för ämnet svenska bygger på idén om ett vidgat textbegrepp:

Arbetet med språket och litteraturen skapar möjligheter att tillgodose elevernas behov att uttrycka vad de känner och tänker. Det ger gemensamma upplevelser att reflektera över och tala om. Det ger kunskaper om det svenska språket, om olika kulturarv och om vår omvärld. Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning

utan kan ske även genom avlyssning, drama, rollspel, film, video och bildstudium. Ämnet utvecklar elevens förmåga att förstå, uppleva och tolka texter. Ett vidgat textbegrepp innefattar förutom skrivna och talade texter även bilder.

Liknande skrivningar förekommer i kursplanen för ämnet bild: ”Bilder uppträder i samverkan med andra uttrycksformer som till exempel tal, text och musik inom ramen för ett vidgat textbegrepp. Kommunikationen i dag sker i stor utsträckning genom kombinationer av olika medier som ställer krav på ett gränsöverskridande arbete.”

ATT KRITISKT GRANSKA OCH VÄRDERA MEDIEBUDSKAP

Begreppet mediekunskap förekommer inte i kursplanen för något ämne. Medierna och deras roll ska uppmärksammas i alla ämnen. På olika ställen i kursplanerna finns formuleringar som rör elevens förmåga att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor av text och budskap. Under ”Mål att sträva mot” i ämnet svenska anges att skolan skall sträva efter att eleven:

utvecklar förmåga att utnyttja olika möjligheter för att hämta information, tillägnar sig kunskap om mediers språk och funktion samt utvecklar sin förmåga att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap

Under ”Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret” i ämnet svenska anges att eleven skall ”kunna ta del av, reflektera över och värdera innehåll och uttrycksmedel i bild, film och teater”.

I de övergripande texterna för de samhällsorienterande ämnena finns en diskussion kring hur medierna bidrar till att forma vår verklighetsuppfattning. I presentationen av bildämnets karaktär och uppbyggnad finns ett avsnitt som behandlar hur medierna bidrar till att forma vår bild av världen. Ämnet bild har också ett konkret uppdrag att granska hur medierna framställer klass, etnicitet och kön.

MEDIERNA OCH SAMHÄLLET

Frågan om medierna och samhället blir främst belyst i de samhällsorienterande ämnena. Under rubriken ”Det samhällsorienterande kunskapsområdets karaktär och uppbyggnad” finns ett avsnitt kallat ”Kunskapande i ett informationsrikt samhälle”:

Dagens samhälle erbjuder en närmast oändlig mängd av information, som kan inhämtas från olika mer eller mindre vederhäftiga källor via olika kanaler. Medier och mediers budskap spelar stor roll när människor bildar sina uppfattningar. I de samhällsorienterande ämnena skall eleverna bli förtrogna med olika sätt att kunskapa samt utveckla insikter i hur olika medier kan användas och hur de påverkar människan och samhället. Genom att orientera sig i olika informationsmiljöer och använda olika informationskällor får eleverna insyn i de möjligheter och problem som IT-samhället medför. Att söka, granska, välja, strukturera, kritiskt värdera, integrera och redovisa information på skilda sätt – i tal, skrift, bild, form, drama, musik och rörelse – är centralt i de samhällsorienterande ämnena. Det främjar elevernas orientering i tid och rum och deras konstruerande av egna mönster och bilder av omvärlden, vilka kan användas som redskap för analys och bedömning av såväl andras tolkningar som egna ståndpunkter.

Eleverna ska, när de slutar grundskolan, kunna söka information från olika källor, bearbeta, granska och värdera uppgifterna samt kunna redovisa resultat och slutsatser med hjälp av olika uttrycksformer. Film och övriga bildmedier är ofta tacksamma uttrycksformer att ta i bruk för detta ändamål.

BILDENS ROLL I LÄRANDET

Inom bildämnet ryms huvudansvaret för elevernas bildspråkliga utveckling. Samtidigt anges i kursplanen för bild att ”alla ämnen har ett ansvar för att skapa en ökad medvetenhet om den visuella världen, bilders olika funktioner i skola och samhälle samt bildarbetets betydelse i elevers lärande”.

Under rubriken ”Ämnets syfte och roll i utbildningen” betonas bildens centrala roll:

Kunskaper om bild och bildframställning har betydelse för arbetet i skolan och för elevernas övriga liv och verksamhet. Bildspråket är en av flera vägar till kunskap och personlig utveckling. I arbetet med bilder gestaltas erfarenheter och produceras kunskap som blir synlig, gripbar och möjlig att förmedla. Genom sin estetiska och kommunikativa karaktär kan bildämnet bidra till att främja skolan som kulturmiljö, kulturarbetet i undervisningen samt delaktighet och eget skapande.

Bildämnet har en klar inriktning mot elevernas eget skapande. Eleverna ska få tillägna sig kunskap om uttrycksmedel och berättargrepp i film och tv liksom förmåga att se och diskutera kulturella och ideologiska mönster i mediernas innehåll. Under ”Mål att sträva mot” anges för ämnet bild att skolan ska sträva efter att eleven ”utvecklar sitt kunnande för att främja lust och vilja att på ett personligt sätt framställa bilder med hjälp av hant-

verksbaserade metoder och tekniker samt metoder inom dator- och videoteknik” samt att eleven ”utvecklar förmågan att analysera och samtala om bilder och förståelse av att bilder bär betydelser, skapar mening och har ett innehåll utöver det föreställande”.

POPULÄRKULTURENS ROLL

En nyhet i kursplanerna är att populärkulturen nämns i relation till barn- och ungdomskulturen. För alla som arbetar i skolan är det en utmaning att inta ett aktivt och öppet förhållningssätt till den roll som populärkulturen och ungdomskulturen spelar i elevernas liv. Det kan till exempel handla om att i skolan ge eleverna tillfälle att reflektera kring filmer, tv-program och medieprodukter som ungdomarna ägnar sig åt på sin fritid. I kursplanen för ämnet bild sägs följande:

Bilden har en växande betydelse i informationssamhället. Dagens bild- och mediesamhälle präglas i hög grad av den globala bildkulturen. Bilden har en framträdande plats i kommersiella sammanhang och spelar en viktig roll i opinionsbildningen. Populärkulturen rymmer den styrande och dominerande bildkategorin i barns och ungas liv och har en medskapande roll i deras konstruktion av identitet, kunskap och kultur. Bildens ökande mångfald, informationsteknikens tillväxt och förändringarna i villkoren för bildproduktion förändrar snabbt bildningsstrukturen inom kulturområdet.

Även i kursplanen för musik nämns populärkulturen i relation till ungdomskulturen och de estetiska uttrycksformerna: ”I dagens internationella ungdomskultur förenas musik och text, ofta i kombination med bild, till nya uttrycksformer som speglar och påverkar den växande individens livssyn.”

LÅS MER

Kursplaner och betygskriterier publiceras i Statens Skolverks författningssamling (SKOLFS) och kan rekvireras från Fritzes Kundservice, telefon 08-690 91 90, e-mail: order.fritzes@liber.se

Kursplanerna och kommentarer till dessa finns även tillgängliga på Skolverkets hemsida: www.skolverket.se/kursplaner

Skolverket

Regering och riksdag har fastställt måldokumenterna för förskola och skola. Det är varje kommuns ansvar att skolledare och lärare ges möjlighet att planera och genomföra undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov. Att arbeta med film och medier hör till skolans uppdrag. I allt fler kommuner görs arbetet med film och medier synligt i kommunens skolplan och i skolornas lokala arbetsplaner.

Skolverket har, tillsammans med Statens kulturråd, fått regeringens uppdrag att stärka och stimulera det lokala utvecklingsarbetet med kultur i skolan. Som grund för arbetet ligger bland annat de förslag som lagts fram av Kulturdepartementets arbetsgrupp "Kultur i skolan" i skrivelsen *En strategi för kultur i skolan* (Ds 1998:58). Under treårsperioden 1999-2001 ska Skolverket och Statens kulturråd samordna nationella insatser för att stimulera ett utvecklingsarbete med kultur i skolan. Information om uppdraget presenteras i foldern *Kultur för lust och lärande*.

Ett av de utvecklingsområden som Skolverket särskilt ägnat sig åt är film och medier. Inom ramen för projektet "Skola i utveckling" har Skolverket under 1996-1998 följt 270 skolors utvecklingsarbete inom olika områden. Skolornas arbete med bild och media har beskrivits i rapporten *Bland eldsjälar och esteter*, utgiven 1999.

Under 1999 och 2000 har Skolverket, i samråd med Svenska Film-institutet, fört samtal med representanter för regionala resurscentrum för film och video samt representanter för regionala pedagogiska utvecklingscentrum vid högskolor och universitet. Skolverket har anordnat två natio-

nella och nio regionala seminarier om film och medier i skolan i samarbete med dessa aktörer under läsåret 1999–2000. Syftet med dessa seminarier har varit att skapa en mötesplats för beslutsfattare och verksamhetsansvariga på regional och kommunal nivå och att stimulera utbildning och kompetensutveckling för att stärka arbetet med film och medier i skolan. En slutrapport, *Film- och mediepedagogik i skolan – en seminarieriserie*, med de centrala föreläsningarna från dessa seminarier publicerades i december 2000 och finns tillgänglig på hemsidan för Kulturfönstret. Skolverket och Svenska Filminstitutet kommer också fortsättningsvis att stödja uppbyggnad av nätverk och mötesplatser på regional och lokal nivå.

Skolverket planerar att under våren 2001 publicera ett stöd- och stimuleringsmaterial, *Släpp loss filmen i skolan*, med tankar kring hur man som lärare kan arbeta med rörliga bilder i skolan.

Information om det fortsatta arbetet presenteras fortlöpande i Skolverkets Nyhetsbrev och i Skolverkets tidskrift Reform i Rörelse. Information presenteras också i Kulturfönstret, en gemensam webbplats för Skolverket och Statens Kulturråd. I Kulturfönstret finns bland annat ett film- och mediarum, där alla inbjuds att bidra med egna erfarenheter eller hämta tips och idéer om kreativt arbete med film och medier i skolan. Kulturfönstret finns på adress: www.skolverket.se/skolnet/kulturfonstret/

En användbar tjänst på Skoldatanätet som Skolverket erbjuder är Multimediabyrån, där metoder och kreativa verktyg för film- och mediepedagogiskt arbete ställs till förfogande. Multimediabyrån finns på adress: www.multimedia.skolverket.se

Skolverket
106 20 Stockholm
Telefon 08-723 32 00
Telefax 08-24 44 20
www.skolverket.se

Skolverket lokalt

Skolverket har, förutom en central del i Stockholm, en regional organisation med kontor på elva orter i landet. Dessa kontor har till uppgift att följa, analysera och stödja verksamhetens utveckling i kommunala och fristående skolor och förskolor inom respektive geografiska område. Telefonservice och regionala kontakter med organisationer och andra myndigheter är viktiga inslag i omvärldskontakterna.

Mer information och aktuella notiser om Skolverkets lokala satsningar finns att läsa på Skolverkets hemsida: www.skolverket.se/lokalt/index.shtml

GÖTEBORG

Skolverket Göteborg
Ekelundsgatan 9
411 18 Göteborg
Telefon 031-743 24 00
Telefax 031-743 24 20

LINKÖPING

Skolverket Linköping
St Larsgatan 21
582 24 Linköping
Telefon 013-24 58 17
Telefax 013-24 58 22

KARLSTAD

Skolverket Karlstad
Järnvägsgatan 6
652 25 Karlstad
Telefon 054-12 06 84
Telefax 054-12 06 90

LULEÅ

Skolverket Luleå
Sandviksgatan 81
972 34 Luleå
Telefon 0920-23 14 70
Telefax 0920-23 14 79

LUND

Skolverket Lund
Västra Stationstorget 10
222 37 Lund
Telefon 046-16 19 00
Telefax 046-16 19 20

SKÖVDE

Skolverket Skövde
Kyrkogatan 11
541 30 Skövde
Telefon 0500-42 75 91
Telefax 0500-42 75 92

STOCKHOLM

Skolverket Stockholm
Karlbergsvägen 77-81, 6 tr.
113 35 Stockholm
Telefon 08-690 97 01
Telefax 08-690 97 00

SUNDSVALL

Skolverket Sundsvall
Storgatan 22
852 30 Sundsvall
Telefon 060-17 84 50
Telefax 060-17 84 57

UMEÅ

Skolverket Umeå
Nygatan 18-20, 1 tr.
903 27 Umeå
Telefon 090-17 99 70
Telefax 090-17 99 79

UPPSALA

Skolverket Uppsala
Trädgårdsgatan 12
753 09 Uppsala
Telefon 018-13 93 08
Telefax 018-13 93 17

VÄXJÖ

Skolverket Växjö
Klostergatan 13
352 31 Växjö
Telefon 0470-74 69 11
Telefax 0470-74 69 14

Svenska Filminstitutet

Svenska Filminstitutet har ett nationellt uppdrag på filmens område. I detta uppdrag ingår att stödja produktion av svensk film, att stödja distribution och visning av film i hela landet, att främja svensk film i utlandet samt att vårda och levandegöra det filmhistoriska arvet.

En viktig uppgift för Svenska Filminstitutet är att stärka filmens och biografens roll i det regionala och lokala kulturlivet. Det innebär att slå vakt om biografen som visningsplats för film och att utveckla möjligheten för publik över hela landet att se bra film under goda visningsförhållanden.

Svenska Filminstitutets verksamhet regleras i ett avtal mellan staten och film- och tv-branschen. I *2000 års filmavtal* finns ett särskilt uppdrag, kallat ”Film i skolan”. I uppdraget ingår att presentera filmens möjligheter i skolan, att hos lärare och elever skapa intresse för filmen som konst och biografen som upplevelserum samt att stimulera ett aktivt och kritiskt arbete med film och medier i skolan.

Sedan 1988 fördelar Svenska Filminstitutet ett ekonomiskt stöd till lokal barn- och skolbioverksamhet. Syftet med stödet är att öka möjligheterna för barn och ungdomar att se kvalitetsfilm på biograf och fördjupa sina kunskaper om rörliga bilder. Svenska Filminstitutets stöd till lokal filmkulturell verksamhet för barn och ungdom ges i huvudsak för att initiera projekt som på sikt ska finansieras med lokala medel. Stöd beviljas för ett år i taget, som regel under högst tre år. Detta stöd har fördelats till kommuner för att utveckla verksamheten med film i skolan samt till kommuner som önskat utarbeta en kommunal plan för arbete med film och medier i skolan.

Som ett led i arbetet med att utvärdera den satsning på skolbio som skett genomför Svenska Filminstitutet årligen en kartläggning av verksamheten med barn- och skolbio i Sveriges kommuner. Resultatet publiceras i rapporten *Skolbio i Sverige*.

Våren 2000 har Svenska Filminstitutet genomfört en kompletterande kartläggning av hur verksamheten med skolbio och mediepedagogik fastställts i kommunala styrdokument. Kartläggningen har redovisats i rapporten *Skolbio i skolplanen*.

Till hjälp för alla som arbetar med film i skolan utger Svenska Filminstitutet olika filmpedagogiska material. Studiematerial till enskilda filmer, så kallade filmhandledningar, publiceras i tidskriften Zoom som utkommer med fyra nummer per år. Utöver filmhandledningar innehåller Zoom en omfattande recensionsdel. I artiklar och reportage behandlas mediepedagogiska frågor med betoning på filmens möjligheter i skolan.

Regelbundet utges också *Skolbiokatalogen* med förslag på användbara filmer sorterade under olika teman. Katalogen publiceras av Svenska Filminstitutet i samarbete med Folkets Hus Riksorganisation. Arbetet med skolbio har med åren blivit en angelägenhet för film- och biografbranschen i Sverige som stödjer verksamheten genom rabatterade filmhyror och biografhyror.

Information om skolbio och filmpedagogik finns på Svenska Filminstitutets hemsida. Där finns också filmhandledningar och ett urval artiklar och recensioner ur den filmpedagogiska tidskriften Zoom:

www.sfi.se/skolbio

Svenska Filminstitutet
Box 27126
102 52 Stockholm
Telefon 08-665 11 00
Telefax 08-661 18 20
www.sfi.se

Regionala resurscentrum för film och video

På flera håll i Sverige har landstingen inrättat regionala resurscentrum för film och video. Knutna till dessa finns regionala film- och biografkonsulenter med uppgift att stödja arbetet med film i skolan. De förmedlar kontakter mellan skolor, kommunala förvaltningar och biografägare. De anordnar visningsdagar av aktuell film lämplig för skolbio och hjälper till att organisera viss fortbildning i filmkunskap för lärare. Många regionala resurscentrum bedriver också ett omfattande arbete vad gäller att stödja barns och ungdomars eget filmskapande i skola och på fritid. En viktig uppgift är att inbjuda representanter från kommunerna i länet till nätverksträffar för erfarenhetsutbyte och utbildning kring film- och mediepedagogiska frågor.

Ett flertal regionala resurscentrum för film och video har inlett nära samarbete med de regionala pedagogiska utvecklingscentrum som etablerats i anslutning till lärarutbildningar vid högskolor och universitet.

BLEKINGE LÄN / KRONOBERGS LÄN

Filmik

Box 1201

351 12 Växjö

Telefon 0470-58 69 52

Telefax 0470-58 69 65

info@filmik.org

www.filmik.org

DALARNAS LÄN

Film i Dalarna

Villavägen 3

791 37 Falun

Telefon 023-262 74

Telefax 023-262 79

info@filmidalarna.se

www.filmidalarna.se

GOTLANDS LÄN
Film på Gotland
Gotlands kommun
Söderväg 2 A
621 81 Visby
Telefon 0498-26 94 41
Telefax 0498-20 35 45
monica.wigren_blomqvist@buf.gotland.se
www.filmpagotland.org

GÄVLEBORGS LÄN
Film Gävleborg
Slottet
802 66 Gävle
Telefon 026-15 59 74
Telefax 026-60 58 79
ku.film@lg.se
www.filmgavleborg.lg.se

HALLANDS LÄN
Film i Halland
Kulturhuset Fyren
Borgmästaregatan 6
434 32 Kungsbacka
Telefon 0300-347 68
Telefax 0300-348 85
birgitta.olsson@kungsbacka.se
www.filmihalland.nu

JÄMTLANDS LÄN
Filmpool Jämtland
Länskulturen
Kronrikesvägen 95
831 83 Östersund
Telefon 063-14 75 00
Telefax 063-14 76 01
filmpoolz@swipnet.se
www.jll.se/filmpool

JÖNKÖPINGS LÄN
Landstinget i Jönköpings län
Konst- och kulturavdelningen
Hus B 9
551 85 Jönköping
Telefon 036-32 45 25
Telefax 036-18 02 43
goy.persson@kansli.ltkjkg.se
www.ltkjkg.se

KALMAR LÄN
Film i Sydost
Gundelvägen 5
594 32 Gamleby
Telefon 0493-109 23
Telefax 0493-109 23
loreta.burnyte@kalmar.regionforbund.se
www.kalmar.regionforbund.se/kultur

NORRBOTTENS LÄN
Filmpool Nord
Kronan A2
974 42 Luleå
Telefon 0920-43 40 70
Telefax 0920-43 40 79
info@fpn.se
www.fpn.se

SKÅNE LÄN
Film i Skåne
Stortorget 27, 1 tr.
211 34 Malmö
Telefon 040-30 91 60
Telefax 040-30 91 65
info@filmiskane.nu
www.filmiskane.nu

STOCKHOLMS LÄN
Film Stockholm
Box 3136
103 62 Stockholm
Telefon 08-677 50 53
Telefax 08-20 05 90
info@filmstockholm.se
www.filmstockholm.se

SÖDERMANLANDS LÄN
Film i Sörmland
Box 314
611 26 Nyköping
Telefon 0155-24 57 89
Telefax 0155-28 55 42
gunnel.nelzen@kuf.dll.se
www.landstinget.sormland.se

UPPSALA LÄN
Film i Uppland
Kultur i länet
Box 26074
750 26 Uppsala
Telefon 018-611 62 85
Telefax 018-611 65 39
louise.bown@kultur.ku.lul.se
www.lul.se

VÄRMLANDS LÄN
Film i Värmland
Landstingshuset
651 82 Karlstad
Telefon 054-61 41 01
Telefax 054-61 40 58
info@filmivarmland.nu
www.filmivarmland.nu

VÄSTERBOTTENS LÄN

Film i Västerbotten
Tullkammaren Kultur
Västra Strandgatan 9
903 26 Umeå
Telefon 090-16 34 88
Telefax 090-13 82 68
peter.stens@umea.se
www.vll.se/ac/film

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Film i Västernorrland
Magasinsgatan 12, 3 tr.
852 34 Sundsvall
Telefon 060-15 54 25
Telefax 060-15 54 24
film.vnorrland@fiv.lvn.se
www.kultur.lvn.se/film

VÄSTMANLANDS LÄN

Film i Västmanland
Landstinget i Västmanland
Repslagargatan 3
724 60 Västerås
Telefon 021-17 46 53
Telefax 021-17 46 50
christina.svensson@lvtvastmanland.se
www.ltvastmanland.se/kultur

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Film i Väst
Box 134
461 23 Trollhättan
Telefon 0520-49 09 00
Telefax 0520-49 09 01
info@filmivast.se
www.filmivast.se

ÖREBRO LÄN

Film i Örebro län
Storgatan 6
703 61 Örebro
Telefon 019-602 10 82
Telefax 019-10 15 92
ylva.liljeholm@orebroll.se
www.film.orebroll.se

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Film i Öst
Gamla Rådstugugatan 30
602 24 Norrköping
Telefon 011-15 26 50
Telefax 011-16 18 40
johan.karlsson@norrkoping.se
www.flimmer.nu

Regionala pedagogiska utvecklingscentrum

Kring många universitet och högskolor med lärarutbildningar har det under senare år etablerats regionala pedagogiska utvecklingscentrum, ibland kallade RUC. Deras uppgift är att fungera som en mötesplats mellan högskolan och kommunerna i regionen för att gagna skola och lärarutbildning. Syftet är att skapa ett forum för ett samarbete mellan förskola, skola och högskola för att stärka lärarutbildningens praktiska och teoretiska delar samt för att stödja lokal skolutveckling. Det kan handla om att underlätta för skola och högskola att bättre utnyttja varandras kompetenser, om att skapa samverkan kring den skolförlagda delen av lärarutbildningen och om att fördjupa diskussionerna kring pedagogisk forskning.

Idén om regionala pedagogiska utvecklingscentrum presenteras i en departementspromemoria, *Lärarutbildning i förändring* (Ds. 1996:16). En redogörelse för etableringen av dessa centrum finns i rapporten *Regionala utvecklingscentrum – nya former för samverkan*, utgiven av Högskoleverket och Skolverket i maj 1999.

Blekinge Tekniska Högskola
Institutionen för humaniora
Avdelningen för lärarutbildning
och pedagogisk utveckling
371 79 Karlskrona
Telefon 0455-38 53 69
Telefax 0455-38 53 57
lena-pia.hagman@ihu.hk-r.se
www.hk-r.se

Göteborgs universitet
Lärarutbildningsnämnden
Box 100
405 30 Göteborg
Telefon 031-773 55 10
Telefax 031-773 55 15
ulla.lieden@lun.gu.se
www.lun.gu.se

Högskolan i Borås
Centrum för skolutveckling
501 90 Borås
Telefon 033-16 43 85
Telefax 033-16 40 06
hans.johansson@hb.se
www.hb.se

Högskolan Dalarna
Pedagogiskt utvecklingscentrum
791 88 Falun
Telefon 023-77 80 00
Telefax 023-77 80 80
gol@du.se
www.du.se

Högskolan i Gävle
Pedagogiskt utvecklingscentrum
801 76 Gävle
Telefon 026-64 89 94
Telefax 026-64 85 02
mbo@hig.se
www.hig.se/pux

Högskolan i Halmstad
Uppdragsutbildningsenheten
Box 823
301 18 Halmstad
Telefon 035-16 71 00
Telefax 035-18 47 54
inger.hellstrom@uue.hh.se
www.hh.se

Högskolan i Jönköping
PULS/HLK
Box 1026
551 11 Jönköping
Telefon 036-15 77 38
Telefax 036-16 25 85
puls@hik.hj.se
www.hj.se/hik

Högskolan i Kalmar
Pedagogiskt utvecklingscentrum
391 82 Kalmar
Telefon 0480-44 73 90
Telefax 0480-44 69 19
monica.bjorklund@hik.se
www.lub.hik.se

Högskolan Kristianstad
Centrum för kompetensutveckling
291 88 Kristianstad
Telefon 044-20 30 70
Telefax 044-20 30 73
ck@fortb.hkr.se
www.hkr.se

Högskolan i Skövde
Noveum
Box 408
541 28 Skövde
Telefon 0500-44 82 10
Telefax 0500-44 82 99
info@noveum.his.se
www.his.se

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Individ och samhälle
Box 1236
462 28 Vänersborg
Telefon 0521-26 40 01
Telefax 0521-20 40 99
gudrun.karlholm@vbg.htu.se
www.htu.se

Karlstads universitet
Regionalt utvecklingscentrum
651 88 Karlstad
Telefon 054-700 18 66
Telefax 054-700 18 37
lena.karlberg@kau.se
www.kau.se

Linköpings universitet
Centrum för skolutveckling
581 83 Linköping
Telefon 013-28 28 73
Telefax 013-28 28 58
sveob@fba.liu.se
www.liu.se

Luleå Tekniska Universitet
Pedagogik och ämnesdidaktik
Universitetsområdet Porsön
971 87 Luleå
Telefon 0920-910 00
Telefax 0920-913 99
fred.broman@lh.luth.se
www.luth.se

Lärarhögskolan i Stockholm
Regionalt utvecklingscentrum
Box 34103
100 26 Stockholm
Telefon 08-737 57 03
Telefax 08-737 57 05
asa.cornelius@lhs.se
www.lhs.se

Malmö högskola
Läraryr utbildningen
Regionalt utvecklingscentrum
205 06 Malmö
Telefon 040-665 70 00
Telefax 040-665 81 44
ruc@lut.mah.se
www.mah.se

Mitthögskolan
Centrum för lärarutbildning
och skolutveckling
871 88 Härnösand
Telefon 0611-862 54
Telefax 0611-860 65
karin.orving@forv.mh.se
www.mh.se

Mälardalens högskola
Centrum för pedagogiskt arbete
Box 325
631 05 Eskilstuna
Telefon 016-15 36 34
Telefax 016-15 34 57
margareta.holmberg@mdh.se
www.mdh.se

Stockholms universitet
Enheten för lärarutbildning
och kompetensutveckling
106 91 Stockholm
Telefon 08-16 48 34
Telefax 08-674 71 83
anders.rickegard@larkomp.su.se
www.larkomp.su.se

Södertörns högskola
Campus Telge
Mariekällgatan 3
151 81 Södertälje
Telefon 08-585 886 00
Telefax 08-585 886 25
Majken.Humle@sh.se
www.sh.se

Umeå universitet
Pedagogiskt utvecklingscentrum Norr
UnivEx
901 87 Umeå
Telefon 090-786 68 56
Telefax 090-786 67 09
inger.lundstrom@univex.umu.se
www.univex.umu.se

Uppsala universitet
Institutionen för lärarutbildning
Box 2136
750 02 Uppsala
Telefon 018-471 00 00
Telefax 018-471 24 00
arne.lindquist@ilu.uu.se
www.uu.se

Vxut – regionalt utvecklingscentrum
Vidéum
351 96 Växjö
Telefon 0470-77 85 43
Telefax 0470-77 89 40
info@vxut.kronoberg.se
www.vxut.kronoberg.se

Örebro universitet
Pedagogiska institutionen
Regionalt utvecklingscentrum
701 82 Örebro
Telefon 019-30 34 04
Telefax 019-30 32 59
erna.leander@pi.oru.se
www.oru.se

TEXT

Margot Blom, Skolverket
Klas Viklund, Svenska Filminstitutet

FOTO

Samtliga bilder har tagits av Karin Alfredsson,
förutom bild sidan 12 som tagits av Susanne Sandström

GRAFISK FORMGIVNING

Sara Henrikson & Klas Viklund

Film för lust och lärande

Copyright © 2001 Statens Skolverk, Svenska Filminstitutet

Repro Fagerblads AB, Stockholm

Tryckcentra AB, Västerås 2001

Andra tryckningen, april 2001

ISBN 91-89314-19-0 (Statens Skolverk)

ISBN 91-85248-76-2 (Svenska Filminstitutet)

BESTÄLLNING

Liber Distribution, Publikationstjänst, 162 89 Stockholm.

Telefon 08-690 95 76. Telefax 08-690 95 50. e-post: skolverket.lidi@liber.se

Beställningsnummer: 00:594

I många skolor bedrivs en växande verksamhet med film och filmskapande. Skolverket och Svenska Filminstitutet vill stödja den utvecklingen. Den här skriften vill visa varför film är en viktig del i utbildningen och informera om var lärare, skolledare och andra som vill främja verksamheten med film och medier i förskola och skola kan hämta stöd och inspiration för det fortsatta arbetet.

Skolverket

 Svenska Filminstitutet